

Nr 82.

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1931 kl. 4 e. m.

*Utlåtande i anledning av väckt motion om anvisande av vissa belopp
till Sotbrobäckens regleringsföretag.*

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 319, av herr *Johansson* i Bro har hemställts, att riksdagen för sin del måtte medgiva att till Sotbrobäckens regleringsföretag i Västmanlands län från statens avdikningsanslag anvisas dels ett belopp utan återbetalningsskyldighet av 5,500 kronor, dels som lån från avdikningslånefonden ett belopp av 11,200 kronor eller tillsammans 16,700 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd härför, hänvisas till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat yttrande från lantbruksstyrelsen, vilket yttrande såsom *bilaga* fogats till detta utlåtande.

Åren 1921 och 1923 beviljades statsunderstöd till Sotbrobäckens regleringsföretag i form av dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med tillsammans 23,090 kronor och dels lån från odlingslånefonden med tillsammans 46,200 kronor, eller med sammanlagt 69,290 kronor. Kostnaden för företagets utförande beräknades samtidigt till 69,298 kronor och den genom detsamma uppkommande båtnaden till 74,011 kronor 82 öre. Statsunderstödet motsvarade sålunda i avrundat tal den beräknade kostnaden för företaget. Lånet uppgick till omkring 62.5 procent av båtnadsvärdet. Arealen utgjorde sammanlagt 209.⁰¹ hektar, varav 122.⁶⁷ hektar åker, 67.⁸⁵ hektar äng och odlingsmark samt 18.⁴⁹ hektar skogsmark o. d. Företaget godkändes av lantbruksstyrelsen den 17 oktober 1921.

Enligt uppgift i motionen har företaget, till följd därav att det utförts under kristiden med då rådande höga arbetspriser, betingat väsentligt högre kostnad, än vad vid tiden för statsunderstödens beviljande kunnat förutses. Inberäknat räntor o. d. hade sålunda vid tiden för arbetets avslutande år 1921 kostnaderna stigit till sammanlagt 106,465 kronor 63 öre, och ännu vid 1930 års slut utgjorde företagets skuld till banker och enskilda 16,710 kronor.

Av ett motionen bifogat yttrande av *statens lantbruksingenjör* framgår bland annat följande.

Motionen.

Sammanlagda uttaxeringarna omfattade 31,594 kronor 45 öre. Uttaxeringarna hade tämligen ostört kunnat företagas under de första sex—sju åren, innan ännu några amorteringar å de av staten lämnade lånemedlen behövde göras, men då dessa årliga avbetalningar tillkommit, och det därjämte förutsattes, att räntor och amorteringar skulle företagas å företagets banklån och enskilda lån, syntes det fara värt, att bristningsgränsen nåtts, och de senaste årens helt inställda betalningar för en del fastigheter utvisade, att det helt enkelt ej ginge att fortsätta med dessa taxeringsbetalningar.

Intrycket av detta företag vore enligt lantbruksingenjörens mening i hög grad beklämmande, å ena sidan den energiska och stora offervilja, som sakägarna visat, å den andra det allt mera hopplösa i möjligheten i att kunna med egen hjälp genomföra regleringsföretagets ekonomiska avveckling. Det syntes, att hjälp i nuvarande stund ej blott vore önskvärd utan helt enkelt nödvändig, om ej en hel trakt för detta företag skulle indragas i så allvarliga ekonomiska svårigheter, att det för många bleve liktydigt med ekonomisk ruin.

I författningsenlig ordning syntes några lån av statsmedel eller ännu mindre anslag utan återbetalningsskyldighet ej kunna förväntas vid de förhållanden att dels företaget blivit utfört så lång tid tillbaka, dels att företaget vid syneförrättningen uppskattat jordförbättringsvärde endast omfattande 74,011 kronor 82 öre, men då det här gällde ett kristidsföretag, där sakägarna fullkomligt oförvållat dragits in i ekonomiska svårigheter, som de ej längre behärskade, vore det icke blott önskvärt, utan ett trängande behov att statsmakterna hjälpande trädde emellan.

Utskottet.

Då såsom lantbruksstyrelsen i sitt yttrande anført nu ifrågavarande regleringsföretag 1921 och 1923 beviljade lån från odlingslånefonden, tillhopa 46,200 kronor, icke uppgå till för sådant lån medgivet maximibelopp, 70 procent av båtnadsvärdet, eller i runt tal 51,800 kronor, har utskottet intet att erinra mot att i överensstämmelse med vad lantbruksstyrelsen anført företaget beviljade lån, i likhet med vad i vissa liknande fall tidigare skett, höjes till högst sistnämnda belopp, eller med 5,600 kronor.

Däremot synes det utskottet med hänsyn till konsekvenserna vara tveksamt, om understöd i annan form bör beviljas företaget. På grund emellertid av det allmänna nödläge, som på sätt i ärendet vitsordats genom nu ifrågavarande företag synes hota en hel trakt, vill utskottet dock icke motsätta sig någon ytterligare statens medverkan i förevarande avseende. Denna synes utskottet böra såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt lämnas i form av ett räntefritt lån från undsättningsfonden. Beträffande lånets storlek ansluter sig utskottet till lantbruksstyrelsens förslag, att detsamma jämte ovanberörda lån från statens avdikningslånefond å 5,600 kronor må högst uppgå till i avrundat tal hälften av företagets löpande skuld, 16,710 kronor, eller alltså 2,750 kronor.

De närmare bestämmelserna rörande åtnjutandet av nu ifrågavarande båda lån torde böra meddelas av Kungl. Maj:t.

Med åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av motionen II:319 må medgiva, att Kungl. Maj:t må efter den närmare utredning som eventuellt kan befinnas erforderlig och i enligt med av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser till Sotbrobäckens regleringsföretag i Möklinta socken av Västmanlands län bevilja dels ett ytterligare lån från statens avdikningslånefond med högst 5,600 kronor, dels ock ett räntefritt lån från undsättningsfonden med högst 2,750 kronor.

Stockholm den 15 maj 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Elof B. Andersson, Johan Bernhard Johansson, Tjällgren, Gabrielsson* och *Dalberg* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Pettersson* i Bjälbo, *Hedlund* i Häste, *Uddenberg, Andersson* i Grimbo, *Månsson* i Erlandsro och *Andersson* i Löbbo.

Bilaga.

Kungl. lantbruksstyrelsen.

Till riksdagens jordbruksutskott.

Genom remiss har Kungl. Maj:t anbefallt kungl. lantbruksstyrelsen att till Eder avgiva yttrande över den inom riksdagen väckta, till Eder remitterade motionen II:319 om anvisande av vissa belopp till Sotbrobäckens regleringsföretag.

Med anledning härav får lantbruksstyrelsen anföra följande.

Åren 1921 och 1923 beviljades statsunderstöd till ifrågavarande företag i form av dels statsbidrag från allmänna avdikningsanslaget med tillsammans 23,090 kronor och dels lån från odlingslånefonden med tillsammans 46,200 kronor, eller med sammanlagt 69,290 kronor. Kostnaden för företagets utförande beräknades samtidigt till 69,298 kronor och den genom detsamma uppkommande båtnaden till 74,011 kronor 82 öre. Statsunderstödet motsvarade sålunda i avrundat tal den beräknade kostnaden för företaget. Lånet uppgick till omkring 62.5 procent av båtnadsvärdet. Arealen utgjorde sammanlagt 209.⁰¹ hektar, varav 122.⁶⁷ hektar åker, 67.⁸⁵ hektar äng och odlingsmark samt 18.⁴⁹ hektar skogsmark o. d. Företaget godkändes av lantbruksstyrelsen den 17 oktober 1921.

Enligt uppgift i motionen har företaget, till följd därav att det utförts under kristiden med då rådande höga arbetspriser, betingat väsenligt högre kostnad, än vad vid tiden för statsunderstödens beviljande kunnat förutses. Inberäknat räntor o. d. hade sålunda vid tiden för arbetets avslutande år 1921 kostnaderna stigit till sammanlagt 106,465 kronor 63 öre, och ännu vid 1930 års slut utgjorde företagens skuld till banker och enskilda 16,710 kronor.

Vad beträffar frågan, huruvida ytterligare statsunderstöd bör utgå till företaget, må till en början framhållas, att, enär till företaget beviljades lån från odlingslånefonden, sammanlagt 46,200 kronor, icke fullt uppgått till för sådant lån medgivet maximibelopp, nämligen 70 procent av båtnadsvärdet eller i runt tal 51,800 kronor, sagda lån torde, i likhet med vad i vissa liknande fall tidigare skett, kunna höjas till sistnämnda belopp, eller med 5,600 kronor. För beviljande av sådant ytterligare lån torde emellertid, då företaget slutförts och godkänts redan för inemot 10 år tillbaka, riksdagens särskilda medgivande vara erforderligt.

I övrigt finner emellertid lantbruksstyrelsen det kunna ifrågasättas, huruvida därutöver ett eventuellt ingripande från statens sida för upphjälpande av företagens ekonomiska läge lämpligen bör ske i den form, som i motionen föreslagits. I detta avseende må framhållas följande.

Därest kostnaderna för företaget, enligt motionen uppgående till omkring 106,465 kronor, jämnt fördelas på den i företaget ingående åkern och ängsmarken, tillsammans 190.⁵² hektar, kommer kostnaden för hektar att uppgå till omkring 560 kronor. Denna kostnad är visserligen, särskilt under nu rådande depression inom jordbruket, synnerligen bety-

dande men äger tvivelsutan motsvarighet beträffande ett stort antal sådana torrlägningsföretag, som i likhet med de här förevarande utförts under kristiden. Vidare må till jämförelse nämnas, att ifrågavarande kostnad vid de av oförutsedda arbetssvårigheter eller andra förhållanden särskilt drabbade torrlägningsföretag, exempelvis Hidinge—Spångakärren i Örebro län och Kilaån i Södermanlands län, till vilka statsmedel i särskild ordning under senare år blivit av riksdagen anvisade, uppgått till vida högre belopp, nämligen 1,500 å 2,200 kronor för hektar. Med hänsyn till de konsekvenser, som ett understödjande av ifrågavarande företag medelst statsmedel på sätt i motionen föreslagits kan befaras medföra i form av krav på ytterligare understöd från avdikningsanslaget och avdikningslånefonden till jämväl andra under kristiden utförda torrlägningsföretag, finner lantbruksstyrelsen för sin del ett bifall till förevarande motion knappast tillrådligt.

Å andra sidan anser lantbruksstyrelsen vad i motionen anförts om svårigheterna för vederbörande intressenter att med egna krafter avveckla företagets skulder vara värt beaktande. Det kan därför ifrågasättas, huruvida icke till undvikande av det allmännare nödläge, som, att döma av motionen, till följd av berörda omständigheter synes hota uppstå i orten, statens mellankomst i annan ordning kan anses påkallad. Därvid synes anvisande av räntefritt lån från undsättningsfonden närmast böra komma ifråga. I sådant fall torde dylikt lån böra beräknas på sådant sätt, att detsamma tillika med ovannämnda ytterligare lån å 5,600 kronor från statens avdikningslånefond kommer att täcka hälften av företagets löpande skuld, 16,710 kronor. Lånet torde sålunda böra utgå med $\frac{16.710}{2} - 5,600 =$ 2,755 kronor eller i avrundat tal 2,750 kronor.

Med hänsyn till vad ovan anförts har lantbruksstyrelsen intet att erinra mot bifall till föreliggande motion på sådant sätt, att Kungl. Maj:t bemyndigas att till ifrågavarande företag anvisa dels lån från statens avdikningslånefond med högst 5,600 kronor, dels ock räntefritt lån från undsättningsfonden med högst 2,750 kronor.

Stockholm den 5 mars 1931.

ERIK INSULANDER.

Olof Fredholm.